17 ta' Mejju, 1954.

Imhallfin:

Is-S.T.O. Sir L. A. Camilleri, Kt., LL.D., *President;*
L-Onor. Dr. A.J. Montanaro Gauci, C.B.E., LL.D.
L-Onor. Dr. W. Harding, B.Litt., LL.D.

Avv. Dr. Maurico Agius Vadalà ne. *versus* Neg. Pietro Sorotto ne. et.

Kaptan — Agent ta' Vapur — Konsenja tal-Merkanzija — Polza tal-Kariku — Użu Kummerċjali — Ċitazzjoni — Kawżali — Ekwipollenza.

L-agent tal-vapur għandu l-obligu li jikkonsenja lid-destinatarju l-merkanzija fuq il-moll. Sal-mument tal-konsenja tal-merkanzija, din tibqa' fir-responsabilità ta' l-agent; imma malli l-agent jikkonsenja lid-destinatarju n-numru ta' rjus li dan kellu jirċievi skond il-polza tal-kariku ir-responsabilità ta' l-agent tieqaf

hemm; u l-vapur ma hux responsabili, fin-nuqqas ta' xi fatt jew xi nuqqas addebitabili lill-Kaptan jew lill-aġent, għall-kwantitativ jew piż, kif jingħad fil-kondizzjonijiet tal-polza tal-kariku. B'mod li, jekk ma jiġix pruvat ebda fatt jew nuqqas simili, għandu jiġi ritenut li, malli l-aġent jikkonsenja fuq il-moll lid-destinatarju n-numru ta' rjus skond il-polza tal-kariku, ir-responsabilità tiegħu hi eżawrita; salv dejjem li ma jkunx hemm ebda "breach of contract or duty" da parti tal-kaptan jew ta' l-aġent.

F'materja ta' konsenja ta' merkanzija mill-aġent jew kaptan tal-vapur lil diversi destinatarji, huwa użu li, meta l-merkanzija fi xkejjer destinati għal diversi destinatarji ma tistax tingħaraf, kull wieħed mid-destinatarji jirċievi n-numru ta' rjus, ossija xkejjer, għalih destinati skond il-polza tal-kariku; issir l-użin, a spejjeż tad-destinatarji, man mano li dawn jirċievu l-konsenja tar-rjus; u kull wieħed jistenna, mingħajr ma jmiss l-ixkejjer qabel l-użin, ir-riżultat finali; biex imbagħad, jekk ikun il-każ, issir ir-ratizzazzjoni, billi min ikun ħa piż aktar milli jmissu jagħtih lil min ikun irċieva anqas; u f'każ ta' defiċjenza fil-piż, din tiġi sopportata proporzjonatament minn kull wieħed minnhom. Ma tinżammx neċessarjament ċerta kwantità ta' rjus biex tagħmel tajjeb għall-eventwali defiċjenza.

Fil-każ ta' domanda ta' destinatarju ta' merkanzija kontra l-kaptan jew l-aġent tal-vapur, għax dak id-destinatarju jkun irċieva merkanzija anqas milli kellu jirċievi, jekk fil-kawżali fiċ-ċitazzjoni tissemma l-ħtija tal-kaptan u/jew ta' l-aġent tal-vapur, imma fl-istess ħin jissemma wkoll l-iskambju ta' l-ixkejjer tal-merkanzija ta' l-attur ma' dawk ta' destinatarju ieħor bħala fattur tan-nuqqas li minnu jilmenta l-attur, tista' anki, b'ekwipollenza, fuq l-istess ċitazzjoni u fl-istess kawża, tiġi affrontata u deċiża l-kwistjoni tar-responsabilità jew le tad-destinatarju l-ieħor, jekk dan ikun ġie msejjaħ fil-kawża. Għax il-fatt tal-kaptan/jew l-aġent tal-vapur ma hux magħmul jikkonsisti f'xi fatt li ma hux bl-ebda mod konness mad-destinatarju l-ieħor, imma hu magħmul jikkonsisti filli sar skambju ta' l-ixkejjer, ċjoè fatt li jikkoinvolġi lid-destinatarju l-ieħor.

Il-Qorti, — Rat l-att taċ-ċitazzjoni quddiem il-Qorti tal-Kummerċ tal-Maestà Tagħha r-Reġina, li bih l-attur nominè, wara li ppremetta illi fis-7 ta' Frar 1951 wasal f'Malta l-vapur "Benicassim", li fost merkanzija oħra kellu karikati

fuqu, destinati għad-ditta attriċi, 1,455 xkora "Cottonseed Oil Cake", tal-piż ta' 99,954 kilogrammi, markati S.I.O., li minnhom 603 xkejjer kienu kontromarkati bl-ittra "N"; u li meta saret il-konsenja, għalkemm huwa rċieva n-numru ta' rjus sewwa skond il-polizza, fil-fatt, però, ġew lilu konsenjati 4,412-il kilò anqas mill-kwantità li kellu jirċievi, u parti mill-merkanzija konsenjata kienet imxarrba, u dan billi, bi ħtija tal-kaptan u/jew ta' l-aġent tal-vapur, u non ostante l-protesti tad-ditta attriċi, ġew lil dina konsenjati xi xkejjer li kienu destinati għal ħadd ieħor, u li kellhom kwantitativ ta' merkanzija anqas minn dik ta' l-ixkejjer destinati għall-istess ditta attriċi; talab illi l-konvenut nomine jiġi kundannat biex, fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilu prefiss, jikkonsenja lilu nomine d-defiċjenza fuq indikata, konsistenti f'4,412-il kilò "Cottonseed Oil Cake"; u fil-każ illi jonqos, jiġi l-istess konvenut dikjarat responsabili tad-danni kollha li d-ditta attriċi sofriet u għad trid issofri, konsistenti f'telf ta' profitti, spejjeż imħallsin, u kull dannu ieħor li jiġi pruvat — danni li jiġu likwidati f'dan il-ġudizzju jew f'ieħor separat. Bl-ispejjeż, kompriżi dawk tal-protest tad-19 ta' Frar 1951;

Omissis;

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti tal-5 ta' Novembru 1953, li biha ddeċidiet billi kkundannat lill-kjamat fil-kawża nomine biex, f'xahar żmien mill-jum tas-sentenza tagħha, jikkonsenja lill-attur nomine dik l-istess defiċjenza, konsistenti f'4,412-il kilò, u, għall-każ illi l-istess kjamat fil-kawża jonqos milli jikkonsenja dik id-defiċjenza, iddikjaratu responsabili lejn l-istess attur nomine tad-danni kollha li dana seta' sofra, minnu lamentati fl-att taċ-ċitazzjoni, li jiġu likwidati f'ġudizzju separat; ħeles lill-konvenut nomine mit-talbiet ta' l-attur; u ordnat, kunsidrati ċ-ċirkustanzi tal-każ, illi l-ispejjeż jitħallsu kollha mill-kjamat fil-kawża nomine; billi kkunsidrat;

Illi l-fatti li taw lok għal din il-kawża, u li għandhom x'jaqsmu magħha, huma fil-qosor dawn. Id-ditta attriċi kellha kariku ta' 1,455 xkejjer "Cottonseed Oil Cake" tal-piż lord ta' 99,954 kilogrammi fuq il-vapur "Benicassim", li

wasal f'Malta fis-7 ta' Frar 1951. Dina l-merkanzija kienet tikkonsisti f'żewġ partiti: waħda ta' 1,852 xkejjer, u dawn kellhom fuqhom il-marka "S.I.O."; l-oħra ta' 603 xkejjer u dawn kellhom fuqhom l-istess marka "S.I.O." bl-aġġunta ta' l-ittra "N". Fuq l-istess vapur kien hemm merkanzija ta' l-istess xorta destinata għad-ditta "Carmelo Caruana & Co.", li giet imsejħa fil-kawża. Din il-partita kienet tikkonsisti fi 3,281 xkejjer tal-piż lord ta' 199,511 kilogrammi, u l-ixkejjer kienu jġibu l-istess marka "S.I.O." bħal dik li kienu jġibu l-imsemmija *1,652 xkejjer* tad-ditta attriċi;

Abbord, iż-żewġ partiti, dik jiġifieri tad-ditta attriċi u dik tad-ditta kjamata fil-kawża, kienu mħalltin (fol. 36, 68). L-ixkejjer ma kienux ta' standard wieħed, imma kienu gradati (fol. 32);

Ive Muscat Azzopardi, hu l-aġent tal-"General Superintendence Company" ta' Geneva, assikuraturi ta' l-attur nomine, u li kien qiegħed jaġixxi minflok huh bil-kunsens tad-ditta estera, ħadem l-"average weight" ta' kull xkora, u sab illi, kwantu għall-merkanzija tad-ditta attriċi, l-"average" piż ta' kull xkora kien 69 kili, u kwantu għal dik tad-ditta "Carmelo Caruana & Co." kien ta' 60 kili għal kull xkora (fol. 29-31), u huwa ta din l-informazzjoni lid-ditta konvenuta (fo. 47);

Gio Maria Cini, li kien inkarikat mid-ditta konvenuta biex iħott il-vapur, jiġifieri jniżżel il-merkanzja u jikkonsenjaha lid-destinatarji, ta lil Pasquale Farrugia, il-"foreman" tad-ditta attriċi, l-ixkejjer li kienu kontro-senjati bl-ittra "N", *u mill-kumplament ta' l-irjus daqs kemm kellha skond* il-polizza d-ditta attriċi; u ta lil Stefano Caruana, "foreman" tad-ditta "Carmelo Caruana & Co.", jew aħjar lil Francesco Portelli, inkarikat minn dik id-ditta, in-numru ta' rjus daqs kemm, skond il-polizza, kellha tirċievi dina d-ditta (fol. 69 u dok. fil-fol. 58);

Wara li kkonsenja n-numru eżatt skond il-polizza lil kull wieħed mid-destinatarji, baqgħalu ħdax-il xkora, jiġifieri niżżel minn abbord 11-il xkora aktar, u dawn baqgħu għand id-ditta konvenuta (fol. 70);

L-attur nomine wiżen, per mezz tal-piżatur tad-Dwana,

l-ixkejjer għal kif taħomlu Cini. L-inkarikat, però, tad-ditta "Carmelo Caruana & Co.", meta wasal f'nofs l-użin, li kien qiegħed isir per mezz ta' piżatur mhux addett għad-Dwana, u waqt il-konsenja, beda jiftaħ xkejjer ġa konsenjati, però mhux peżati, u fetaħ kwantità kbira — "il-kolp il-kbir infetaħ", xehed Francesco Portelli (fol. 89 tergo) — ineħħi l-ħażin, gran parti tal-merkanzija kienet imxarrba u ħafna mxarrba ħafna, u jimla bit-tajjeb ta' xkejjer oħra (fol. 69), u ħalla kwantità kbira — ċirka tliet tunnellati u nofs (fol. 70) imxarrba, ċapep ċapep, fuq il-moll; fl-aħħar instab li d-ditta "Carmelo Caruana & Co." ħadet piż aktar — 429 kilo (fol. 47, 36, 96, 105) — minn dak indikat fuq il-polza għall-merkanzija tagħha; u dan barra ċ-ċirka tliet tunnellati u nofs li ħalliet fuq il-moll u li ma ġewx peżati; fil-waqt illi d-ditta attriċi rċeviet 4,412 kilogrammi anqas milli kellha tirċievi skond il-polizza;

Illi l-imsemmi Ivo Muscat Azzopardi xehed illi, meta merkanzija ta' l-istess xorta, destinata għal diversi, iġġib l-istess marka fuq l-ixkejjer, fi kliem ieħor, meta jkun hemm diversi partiti ta' l-istess merkanzija għal destinatarji diversi, però bl-istess marka, u jkun hemm kwindi perikolu ta' taħwid, ossija konfużjoni bejn id-diversi partiti, hu l-użu illi "l-ewwelnett kulħadd jieħu l-merkanzija tiegħu, imbagħad isir peżament u ratizzazzjoni fil-każ li jkun hemm iżjed minn naħa u nieqes minn oħra" (fol. 31 tergo);

Illi l-attur xehed, in rigward ta' l-użu, illi "f'każ simili titħalla ċerta perċentwali ta' xkejjer li ma jiġux konsenjati lil ħadd, u mbagħad isir l-użin, u skond ir-riżultat ta' l-użin issir ratizzazzjoni, fis-sens li tiġi allokata perċentwali skond l-użin". Mhux assolutament neċessarju li tiġi miżmuma perċentwali; għaliex jistgħu r-riċevituri jirċievu l-ixkejjer kollha, però kulħadd jobliga ruħu li jirrestitwixxi xi xkejjer skond l-użin (fol. 30);

Illi, a propożitu ta' l-użin, Francesco Portelli, impjegat tal-kjamat fil-kawża nomine — "ir-raġel tiegħu tax-Xatt" —

xehed illi f'ċirkustanzi simili, "wara li kulħadd ikun ħa n-numru ta' rjus li jmissu, jiġen qabel ma jmissu l-ixkejjer" (fol. 89 tergo);

Illi, riferibilment għall-użu, John Falzon xehed illi "ġeneralment, meta jkun hemm merkanzija fi xkejjer, li tkun ta' marka waħda, destinata għal diversi riċevituri, l-aġent jieħu ħsieb biex jikkonsenja l-piż li jkun press'a poco xorta waħda skond il-piż li jkun hemm fil-"bill of lading". Kull wieħed mir-riċevituri jbati proporzjonatament skond il-piż li jkun hemm defiċjenti. Allura, f'dan il-każ, il-merkanzija tintiżen kollha permezz tal-piżatur tal-Gvern għas-spejjeż tar-riċevituri. L-aġent (tal-vapur) jieħu kura biss jikkontrollaha. Il-peżament isir a mano a mano li ssir il-konsenja. Meta jsir il-peżament u tirriżulta defiċjenza, hu dover ta' l-aġent li jinforma lil kull wieħed mid-destinatarji, li jissopporta l-kwota tiegħu minn dik id-defiċjenza. Fil-waqt li jkun qiegħed isir il-peżament, dik il-kwantità li tkun għadha ma ġietx peżata tibqa' taħt il-kontroll ta' l-aġent tal-vapur.......... u l-peżament isir a mano a mano li ssir il-konsenja; u allura dak li jkun irċieva l-kwantità destinata għalih, għandu jistenna ħalli jara r-riżultat finali. L-użu anzi hu fis-sens li l-aġent, f'dak il-każ, iżomm ċerta kwantità biex tagħmel tajjeb għal xi eventwali defiċjenza (fol. 103 u 103 *tergo*);

Illi Vladimiro Darmanin xehed, dwar l-użu, illi dan huwa fis-sens illi l-ewwel wieħed jieħu n-numru ta' l-ixkejjer, jiġifieri tar-rjus, u jiġi stabbilit il-piż; u fil-każ li jkun ħa anqas, dik il-kwantità nieqsa tittieħed minn dak li jkun ħa iżjed; u jekk ikun ħa *iżjed*, isir l-istess, jiġifieri jagħti ż-żejjed lil min ikun ħa anqas (fol. 75, 76, 77);

Illi, fl-aħħarnett, Gio Maria Cini xehed illi "l-użu, kif jafu huwa minn 32 sena l-hawn, huwa fis-sens li, meta l-oġġett ma jistax jintgħaraf, kulħadd jieħu n-numru ta' l-ixkejjer tiegħu, u min ikollu piż aktar jagħtih lill-ieħor, ta' min ikun dak il-piż żejjed" (fol. 69);

Mill-premess, kwantu għall-użu, għandu jiġi kwindi ritenut illi l-użu in parola hu fis-sens illi, meta l-oġġett fi xkejjer destinat għal diversi riċevituri ma jistax jintgħaraf, kull wieħed mid-destinatarji jirċievi n-numru ta' rjus, ossija xkej-

jer, destinat skond il-polza tal-kariku; isir l-użin a spejjeż tad-destinatarji a mano a mano li dawn jirċievu l-konsenja tar-rjus, u kull wieħed jistenna, mingħajr ma jmiss l-ixkejjer qabel l-użin, ir-riżultat finali; biex imbagħad, jekk ikun il-każ, issir ir-ratizzazzjoni, billi min ikun ħa piż aktar milli jmissu jagħtih lil min ikun irċieva anqas; u f'dak ta' defiċjenza fil-piż, din tiġi sopportata proporzjonatament minn kull wieħed minnhom. Ma tinżammux neċessarjament ċerta kwantità ta' rjus biex tagħmel tajjeb għall-eventwali defiċjenza. Minn dak li ntqal jidher ċar li dan mhux neċessarju;

Illi, fil-każ preżenti, kien hemm ukoll il-ftehim li jiġi segwit l-imsemmi użu. Dana xehduh..............;

Ma jirriżultax soddisfaċentement pruvat li sar il-ftehim ukoll li l-konvenut nomine kellu jżomm ċertu numru ta' xkejjer biex jagħmel tajjeb għal xi eventwali defiċjenza; u difatti, l-imsemmi Ivo Muscat Azzopardi xehed li huwa għamel din il-proposta lill-konvenut wara li l-attur nomine kien irċieva n-numru ta' rjus tiegħu, ippeżahom u sab id-defiċjenza........;

Illi l-attur nomine mexa skond l-użu u l-ftehim fuq riferiti, il-għaliex, meta rċieva n-numru tar-rjus tiegħu, għadda għall-peżament tagħhom fl-istess stat li kien irċevihom........;

Illi, inveċi, id-ditta "Carmelo Caruana & Co." ma mxietx skond dak l-użu u skond dak il-ftehim; il-għaliex jirriżulta ben tajjeb mill-provi illi fil-waqt illi l-inkarikat tagħha, Francesco Portelli, kien qed jirċievi minn għand Gio Maria Cini n-numru ta' rjus tagħha, dana l-inkarikat u n-nies li kienu qegħdin jaħdmu miegħu bdew jaqsmu l-ixkejjer li kienu mxarrbin, ineħħu l-ħażin minnhom u jkomplu jimlewhom bit-tajjeb ta' xkejjer oħra, u mbagħad jiżnuhom, u jixħtu l-ħażin fuq il-moll fejn ħallew il-ħażin kollu — ċirka tliet tunellati u nofs—mingħajr ma wiżnuh; u dan bl-ordni tal-kjamat fil-kawża (dep. ta' l-attur, li xehed..........), ta' Ivo Muscat Azzopardi, li qal.........., ta' Stefano Caruana, li qal.......... ta' Gio Maria Cini, li xehed illi.........., ta' Vladimiro Darmanin.........., ta' Francesco Portelli li qal.......... u ta' Achille Borg, li xehed hekk..........;

Illi, del resto, il-kjamat fil-kawża jammetti dak kollu li ġie rilevat a kariku tiegħu. U difatti huwa xehed hekk........;

Illi l-kjamat fil-kawża janmetti wkoll illi l-aġir tiegħu kien irregolari......... Anki l-impjegat tiegħu, Francesco Portelli, *irrileva fix-xhieda tiegħu l-irregolarità illi l-ixkejjer jiu tmessu qabel l-użin* (fol. 89 tergo);

Illi evidentement ma kellhiex tiġi konsegwita mill-attur nomine parti proporzjonali minn dik il-merkanzija li l-kjamat fil-kawża ħalla fuq il-moll; għaliex din, kif l-istess kjamat fil-kawża jammetti (fol. 90 u 90 tergo), ma tissejjaħx "gatherings", li in rigward tagħhom hemm l-użu li jiġu meħudin *minn kull min ikollu minn dik il-merkanzija in proporzjon talpiż ta' kull wieħed*. Jissejjaħ "gatherings" dak li jkun waqa' mill-ixkejjer, kif spjegaw l-istess kjamat fil-kawża u Gio Maria Cini; u l-istess kjamat fil-kawża ammetta li dak li huwa ħalla fuq il-moll mhux "gatherings" (fol. 90 u 90 tergo). Dana jmissu ġie peżat mill-kjamat fil-kawża bħala piż konsenjat lilu; u kieku sar hekk, il-kjamat fil-kawża kien jiġi jirċievi wisq aktar mill-piż li kellu jirċievi. Il-kjamat fil-kawża xehed li, mingħajr ma ġie kalkolat dak li ġie mitluf u mħolli fuq ilmoll, hu rċieva xi kili biss anqas (fol. 54), imma, kif ġa fuq ġie rilevat, hu rċieva, barra minn dak li ħalla fuq il-moll, 429 kili aktar (fol. 47, fol. 36, u fol. 96, u depożizzjoni ta' Achille Borg fol. 105); Gio Maria Cini xehed illi l-kwantità mitfuha fuq il-moll mill-kjamat fil-kawża kienet ta' ċirka tliet tunellati u nofs (fol. 70 u 70 tergo);

Mill-premess temerġi ċara l-ħtija tal-kjamat fil-kawża nomine għad-defiċjenza li sofriet id-ditta attriċi, u kwindi r-responsabilità tiegħu għad-danni illi l-istess ditta attriċi setgħet sofriet minħabba dik id-defiċjenza;

Rat il-petizzjoni tal-kjamat in kawża Carmelo Caruana nomine, fol. 139, li biha dana appella mid-deċiżjoni fuq imsemmija, u talab li tiġi revokata, u li l-attur nomine jiġi miċħud mid-domandi in kwantu diretti kontra l-esponent nomine; bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi;

Rat fol. 147 ir-risposta ta' l-attur nomine għal din il-petizzjoni tal-kjamat fil-kawża, fejn qal li hu ma għandu xejn x'iżid ma' dak li ssottometta fil-petizzjoni li għamel hu stess;

Rat fol. 149 din il-petizzjoni ta' l-attur nomine, li fiha dan talab li d-deċiżjoni fuq imsemmija tiġi revokata, billi jiġi

deciż ghat-tenur tad-domandi attriċi kif dedotti kontra l-konvenut nomine, bl-ispejjeż ta' l-ewwel u t-tieni istanza kontra l-istess konvenut nomine, salv dak kellu li tiddeċidi l-Qorti fil-konfront bejn il-konvenut nomine u l-kjamat in kawża nomine, taht ghar-rigward tas-sorti kemm ukoll ghar-rigward ta' l-ispejjeż;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Kif jidher mill-atti, l-attur nomine iddiriġa d-domanda tieghu kontra d-ditta "Sorotto", bhala aġent tad-ditta proprjetarja tal-vapur. Il-kawżali tad-domanda hi wahda, u tinsab espressa bil-kliem segwenti:— "..........billi bi htija tal-kaptan u/jew aġent tal-vapur, u non ostanti l-protesti tad-ditta attriċi, jew lil dina konsenjati xi xkejjer li kienu destinati ghal hadd iehor u li kellhom kwantitativ ta' merkanzija anqas minn dik ta' l-ixkejjer destinati ghad-ditta instanti";

Ghalhekk, l-indaġini primarja ghandha tkun dik dwar jekk kienx hemm xi *htija tal-kaptan jew ta' l-aġent fil-każ* li verament l-attur nomine sofra nuqqas fil-kwantitativ lilu konsenjat;

Din il-Qorti tirritjeni, bhala fatt, li mill-provi jirriżulta li d-ditta attriċi rċeviet 4412 il-kilogrammi anqas milli kellha tirċievi skond il-polza;

Ma hemmx dubju li l-aġent tal-vapur kellu l-obbligu li jikkonsenja lill-attur nomine l-merkanzija fuq il-moll (App. "Borg ne. vs. Camilleri ne." 15 ta' Marzu 1939; u Kummerċ "Falzon ne. vs. Mifsud ne." *17 ta' April 1925*). Sal-mument tal-konsenja tal-merkanzija, il-merkanzija tibqa' fir-responsabilità ta' l-aġent. Ghalhekk wiehed ghandu jara jekk kienx hemm mill-parti tal-kaptan jew ta' l-aġent xi "breach of contract or duty" ghar-rigward tal-konsenja;

Ma hux kontrastat li l-attur nomine rċieva n-numru ta' rjus li kellu jirċievi skond il-polza. Meta mbghad il-merkanzija ġiet peżata, kien hemm id-defiċjenza fuq imsemmija;

Issa, ġaladarba l-aġent ikkonsenja lill-attur nomine n-numru ta' rjus *li dan kellu jirċievi, ir-responsabilità tieghu tieqaf hemm*. Il-vapur infatti, ma hux responsabili, fin-nuqqas me...

ta' xi fatt jew xi nuqqas addebitabili lill-kaptan jew lill-aġent, għall-kwantitativ jew piż, kif hemm espliċitament dikjarat fl-ewwel kondizzjoni għat-tergo tal-polza fol. 5. *Fil-każ preżenti*, ma ġiex pruvat ebda fatt jew nuqqas simili, u għalhekk għandu jiġi ritenut li, malli l-aġent ikkonsenja fuq il-moll lill-attur nomine in-numru ta' rjus skond il-polza, ir-responsabilità tiegħu ġiet eżawrita. Igħid a propożitu l-Carver — Carriage by Sea, 6th. edition, p. 596, para. 462 :— "Generally speaking, the shipowner's obligation is performed by a delivery at the ship's side, or, at most, on the quay". Hawn Malta, *bħala regola*, ir-responsabilità tal-vapur testendi sal-konsenja fuq il-moll, u l-obligu tal-vapur ġeneralment isegwi l-użu lokali; tant li l-kelma "alongside" tiġi soltu interpretata skond l-użu lokali;

Mela, meta l-konvenut Sorotto nomine kkonsenja fuq il-moll lill-attur nomine in-numru ta' rjus li dan kellu jieħu skond il-polza, hu eżawrixxa l-obligu tiegħu;

Basta, kif ingħad, ma kienx hemm xi "breach of contract or duty" mill-parti tal-konvenut nomine;

Issa, fil-każ in ispeċje, ma kien hemm ebda fatt jew nuqqas li jista' jiġġenera xi responsabilità mill-parti tal-konvenut nomine; għaliex :—

1. Hu ma kkonsenjax lil destinatarju wieħed xkejjer bil-marka ta' ħadd ieħor. Infatti, abbord kien hemm 603 xkejjer destinati għall-attur nomine li kellhom (minbarra l-marka S.I.O.), il-marka speċjali "N", u dawn ġew konsenjati regolarment, "ex admissis", lill-attur nomine, u mbagħad kien hemm 1852 xkejjer ta' l-attur u 3281 xkejjer tad-*ditta kjamata in kawża, li però* kellhom marka waħda — S.I.O.; u abbord iż-żewġ partiti kienu mħalltin, għax indistingwibili fin-nuqqas ta' marka speċjali;

2. Minbarra dan, il-konvenut nomine għamel ukoll sewwa li ma bediex il-konsenja qabel ma ż-żewġ riċevituri (l-attur nomine u d-ditta kjamata in kawża) ftehmu li, stante l-indistingwibilità tal-merkanzija (appart s-603 xkejjer bil-marka speċjali "N"), huma kienu sejrin jirċievu l-irjus li jmisshom rispettivament, taħt il-ftehim, però, li jsegwu l-użu; *liema użu hu fis-sens li, meta l-merkanzija fi xkejjer,*

destinata għal diversi riċevituri, ma tistax tintgħaraf, allura kull wieħed mid-destinatarji jirċievi n-numru ta' rjus skond il-polza, u mbgħad isir l-użin għas-spejjeż tad-destinatarji, u kull destinatarju, bla ma jimmanipola bl-ebda mod l-ixkejjer qabel l-użin, jistenna r-riżultat finali, sabiex imbagħad, jekk ikun il-każ, isir aġġustament fis-sens li min ikun ħa piż aktar jagħtih lil min ikun irċieva anqas, u f'każ ta' defiċjenza fil-piż komplessiv, din id-defiċjenza tiġi sopportata pro rata;

Għalhekk l-agir tal-konvenut nomine kien għal kollox regolari, u ebda responsabiltà ma tista' tiġi mixħuta fuqu għall-ammank fil-piż tal-merkanzija li ħa l-attur nomine;

Ikkunsidrat;

Dwar ir-responsabiltà tad-ditta kjamata in kawża;

Fin-nota tar-riljevi tagħha, fol. 108, din osservat li proċeduralment ma jistax ikun hemm lok għall-kundanna tagħha fis-sens mitlub fiċ-ċitazzjoni, stante x-xorta tal-kawżali;

Issa, għalkemm hu veru li fil-kawżali, kif fuq riportata, hemm imsemmija l-ħtija tal-kaptan u/jew ta' l-aġent tal-vapur, hemm però, anki msemmi l-iskambju ta' l-ixkejjer tad-ditta attriċi ma' dawk tad-destinatarju l-ieħor bħala fattur tan-nuqqas li minnu tilmenta d-ditta attriċi. Vwoldiri, il-fatt tal-kaptan u/jew ta' l-aġent tal-vapur ma hux magħmul jikkonsisti f'xi fatt li ma hux bl-ebda mod konness mad-destinarju l-ieħor, bħal ma kien ikun, per eżempju, il-każ ta' stivaġġ ħażin, jew ta' serq abbord; imma hu magħmul jikkonsisti filli sar skambju ta' l-ixkejjer, ċjoè fatt li jikkoinvolvi lid-destinatarju l-ieħor. Għalhekk, "per equipollens", tista' anki fuq din iċ-ċitazzjoni u f'din il-kawża, tiġi affrontata u deċiża l-kwistjoni tar-responsabilità jew le tad-ditta kjamata in kawża, in bażi għal dak il-fatt involut fl-istess kawżali;

Issa, il-Qorti hi soddisfatta, mill-provi:—

1. Illi kien hemm bejn id-ditta attriċi u l-kjamat in kawża nomine il-ftehim espress li jiġi segwit l-użu fuq imsemmi dwar ir-riċezzjoni ta' l-irjus, l-użin tal-merkanzija man mano li ssir il-konsenja ta' l-irjus, bla ebda manipolazzjoni unilaterali qabel ir-riżultat finali ta' l-użin, u mbagħad l-aġġustament tal-kwantitativ skond ir-riżultat ta' l-użin;

2. Illi l-kjamat in kawża nomine ma osservax, anzi kiser

dan il-ftehim u użu, għaliex l-inkarikat u n-nies tiegħu bdew jaqsmu l-ixkejjer li kienu mxarrbin, ineħħu l-ħażin minnhom, u jkomplu jimlewhom bil-merkanzija tajba go l-ixkejjer l-oħra, imbagħad jiżnuhom u jarmu l-ħażin fuq il-moll, fejn tħalla bla ma ġie miżun, għad li, b'kalkolu, dan il-ħażin, hekk imwarrab, kien ta' xi tliet *tunellati u nofs*;

3. Illi l-kjamat in kawża nomine ha bħala piż 429 kilogrammi aktar (ara, fost provi oħra, id-dokument fol. 95-96 u x-xhieda tal-piżatur publiku Achille Borg fol. 104 et seq.), *minbarra t-tliet tunellati u nofs ċirka* li tħallew fuq il-moll wara li l-ixkejjer ġew, kif fuq ingħad, manipolati mid-ditta kjamata in kawża. Vwoldiri, li d-ditta kjamata in kawża kellha f'idejha (għax il-ħażin kien f'idejha qabel ma għażlitu u ħallietu fuq il-moll) dawn it-tliet tunellati u nofs (ekwivalenti, *bil-kalkolu ta' 1016 kilogrammi kull tunellata ċirka, għal* 3556 kilogrammi), minbarra ż-żejjed li kien tajjeb (429 kilogrammi);

Issa, ma hemmx dubju li d-ditta kjamata in kawża għandha tirrispondi għan-nuqqas; *iżda r-responsabbiltà* tagħha ma għandhiex testendi għan-nuqqas kollu, kif iddeċidiet l-Ewwel Qorti, iżda għandha tkun biss fil-mod li kienet tkun kieku l-affarijiet saru sewwa. Infatti, hu preżumibili li l-ħażin kien jitneħħa dejjem mill-merkanzija, jew almenu ma jingħaddx fil-kalkolu tal-kwantità li kellu jirċievi kull destinatarju. Għalhekk il-pożizzjoni kienet tkun hekk. Id-ditta kjamata in kawża żgur irċeviet 429 kilogrammi merkanzija tajba in pjù tal-kwantità li kellha tirċievi, u dawn għandhom jiġu restitwiti lid-ditta attriċi. In-nuqqas ta' din kien ta' 4412 kilogrammi, u għalhekk, wara li jinqatgħu l-429 issa msemmija, jibqa' nuqqas ta' 3983 kilogrammi, u dawn għandhom jiġu sopportati proporzjonatament għall-kwantità li kellu jirċievi kull destinatarju. Issa, id-ditta attriċi kellha tirċievi, bħala piż, 99,954 kilogrammi, mentri d-ditta kjamata in kawża kellha jirċievi, bħala piż, 199,511 kilogrammi — press'a poco d-doppju. Għalhekk in-nuqqas għandu jiġi ratizzat żewġ terzi fuq id-ditta kjamata in kawża, u terz fuq id-ditta attriċi, b'mod li *d-ditta kjamata in kawża għandha tirrestitwixxi, minn dak* li ħadet tajjeb, żewġ terzi ta' 3983 kilogrammi, ċjoè 2654 ki-

logrammi, li, flimkien mal-429 ricevuti in pjù, igibu 3083 kilogrammi;

Għal dawn ir-raġunijiet;

Tiddeċidi;

Billi tiċħad l-appell ta' l-attur nomine, bl-ispejjeż kontra tiegħu fil-konfront tal-konvenut Sorotto nomine, u bla taxxa fil-konfront tal-kjamata in kawża nomine;

Billi tilqa' l-appell tal-kjamata fil-kawża nomine fis-sens biss li l-kundanna għandha titqies limitata għal 3083 kilogrammi, u f'dan is-sens biss tirriforma s-sentenza appellata; it-terminu jgħaddi mil-lum;

L-ispejjeż taż-żewġ istanzi ta' dan l-appell jitħallsu kwart mill-attur u tliet kwarti mill-kjamat in kawża nomine.